

Informacja na temat szczepień ochronnych przeciwko półpaścowi – za pomocą szczepionki inaktywowanej podjednostkowej (rekombinowanej)

Półpasiec jest bardzo bolesną i miejscowo ograniczoną wysypką skórą, wywołowaną przez wirus ospy wietrznej-półpaśca. Jest to ten sam wirus, który jest czynnikiem chorobotwórczym ospy wietrznej. Szacuje się, że w Niemczech co roku na półpasiec choruje 300 000 osób, a tendencja ta ma charakter wzrostowy.

Półpasiec występuje tylko u osób, które wcześniej przechodziły zakażenie wirusem ospy wietrznej. Pierwszy w życiu kontakt z wirusem półpaśca i ospy wietrznej (VZV) prowadzi do zachorowania na ospę wietrzną, która w niektórych przypadkach może przebiegać w sposób niezauważony. Po wyleczeniu ospy wietrznej niektóre wirusy pozostają w zwojach nerwowych (czuciowych) rdzenia kręgowego oraz mózgu. Mogą tam przetrwać przez całe życie, nie wywołując żadnych objawów. Wraz z wiekiem, szczególnie u osób po pięćdziesiątym roku życia oraz u osób z osłabionym układem odpornościowym (również na skutek zażywania leków), wirusy mogą uaktywnić się ponownie. Reaktywacja zakażenia VZV prowadzi następnie do wystąpienia typowych objawów półpaśca w obszarze przebiegu zaatakowanych nerwów w postaci: parestezji, zaczerwienionej skóry, tworzenia się pęcherzyków na ograniczonym obszarze, zazwyczaj silnego bólu. Najczęściej objawy odnotowuje się na tułowiu lub na twarzy, z reguły tylko na ich połowie. Nazwa półpasiec wywodzi się od porażenia nerwów, które biorą początek w kręgosłupie i przebiegają wokół tułowia w formie (połowy) pasa.

Sam półpasiec nie przenosi się z człowieka na człowieka, jednakże chorzy mogą przenosić wirusa na osoby wrażliwe (nieodporne), np. z dziadków na wnuki, które następnie chorują na ospę wietrzną. Do przeniesienia zakażenia może dojść tylko poprzez wcieranie zawartości pęcherzyków, a nie poprzez kaszel i kichanie.

Półpasiec częściej występuje u osób w starszym wieku. W obszarze przebiegu zaatakowanego nerwu występują początkowo pęcherzyki na skórze, które następnie zasychają i pokrywają się strupami. Ból w obszarze zaatakowanych nerwów może utrzymywać się przez lata (neuralgia popółpaścowa). Oprócz potencjalnych komplikacji, takich jak paraliż lub dodatkowe infekcje bakteryjne w obszarach skórnych dotkniętych półpaścem, w rzadkich przypadkach zachodzi obawa wystąpienia zapalenia rdzenia kręgowego, opon mózgowych lub mózgu. W przypadku zaatakowania nerwów twarzy może dojść do zapalenia oka z zajęciem siatkówki lub nerwu wzrokowego, a także do wystąpienia problemów ze słuchem lub zaburzeń równowagi. Może wystąpić także porażenie mięśni twarzy. W niektórych przypadkach półpasiec może rozciągać się na przyległe obszary nerwowe, bardzo rzadko także w postaci rozsianej na cały organizm (łac. zoster generalisatus).

Jakkolwiek istnieją leki, które mogą przyspieszyć gojenie się zmian skórnych, jednakże możliwości terapeutyczne w odniesieniu do utrzymujących się nerwobóli są ograniczone. Szczepienia przeciwko półpaścowi stosuje się w celu ochrony przed samym półpaścem oraz przed występowaniem długotrwałego bólu (neuralgia popółpaścowa, PHN).

Szczepionka

Szczepionka inaktywowana przeciwko półpaścowi jest produkowana za pomocą technologii rekombinowanego DNA. Zawiera ono białko istotne ze względu na reakcję immunologiczną, pochodzące z materiału genetycznego patogenów, które to białko jest związane z substancją wzmacniającą działanie szczepionki (adjuwantem). Szczepionka jest wstrzykiwana bezpośrednio do mięśnia (zastrzyk domięśniowy), najlepiej w obrębie ramienia. Szczepionka inaktywowana przeciwko półpaścowi jest zatwierdzona do stosowania u osób powyżej pięćdziesiątego roku życia.

Szczepionka ta może być podawana jednocześnie z inaktywowaną szczepionką przeciwko grypie, 23-walentną szczepionką przeciwko pneumokokom oraz szczepionką skojarzoną przeciwko tężcowi, błonicy i krztuścowi – w oddzielne części ciała (w prawe i lewe ramię). W zakresie równoczesnego podawania innych szczepionek, brak jest jeszcze doświadczeń.

Kto powinien być szczepiony?

Stała Komisja ds. Szczepień (STIKO) zaleca szczepienia:

- jako standardowe szczepienie dla wszystkich osób powyżej 60. roku życia
- jak również dla osób powyżej 50. roku życia, u których występuje podwyższone zagrożenie dla zdrowia z powodu choroby podstawowej, takich jak np.:
- pacjentów z zaburzeniami układu odpornościowego, wrodzonymi, nabytymi lub spowodowanymi przez leki
- osób zakażonych wirusem HIV
- pacjentów cierpiących na reumatoidalne zapalenie stawów lub toczeń rumieniowaty układowy
- pacjentów cierpiących na przewlekłą chorobę zapalną jelit
- pacjentów cierpiących na przewlekłe choroby nerek
- pacjentów cierpiących na choroby płuc: POChP lub astmę
- pacjentów cierpiących na cukrzycę

Szczepionkę należy podawać 2-krotnie w odstępie co najmniej 2 miesiące, jednakże drugą dawkę nie później niż po upływie 6 miesięcy. Ochrony poszczepiennej można oczekiwać po upływie ok. 4 tygodni od podania 2. dawki szczepionki. To, czy po kilku latach nie będzie konieczne podanie kolejnej dawki, w chwili obecnej nie jest jeszcze wiadome.

Kto nie powinien zostać zaszczepiony?

W przypadku ostrej, wymagającej leczenia choroby z gorączką (przekraczającą 38,5°C), szczepienie powinno zostać przesunięte. Nie powinny być także szczepione osoby cierpiące na alergię na którykolwiek ze składników szczepionki. O wyjątkach poinformuje Państwa lekarz.

Obecnie brak jest doświadczeń związanych z podawaniem szczepionki przeciwko półpaścowi kobietom w ciąży lub matkom karmiącym piersią, dlatego w celu zachowania ostrożności szczepienia należy w takich przypadkach unikać (szczepionka jest dopuszczona do stosowania tylko u osób, które ukończyły 50 lat).

Wobec osób, u których półpasiec już się rozwinął, szczepienie nie jest zalecane. Szczepionka nie nadaje się również do leczenia istniejącego zapalenia nerwów na tle popółpaścowym. Ewentualnie szczepienie w razie potrzeby może być wykonane w terminie późniejszym. W tej sprawie prosimy zasięgnąć opinii lekarza.

Sposób postępowania po szczepieniu

Osoby zaszczepione nie muszą zmniejszać swojej zwykłej aktywności, jednakże w ciągu 3 dni po zaszczepieniu należy unikać nadmiernego wysiłku. W przypadku osób wykazujących skłonności do reakcji układu krążenia lub takich, u których znane są natychmiastowe alergie, przed zaszczepieniem należy o tych faktach poinformować lekarza. W przypadku skłonności do incydentalnych omdleń, szczepienie powinno się odbywać w pozycji leżącej.

Możliwe ogólne i miejscowe reakcje poszczepienne

Po szczepieniu, oprócz docelowej odporności, a przez to nabycia ochrony przed chorobą, u osoby zaszczepionej, w miejscu zaszczepienia bardzo często (u ≥ 10 procent przypadków) pojawia się przejściowe zaczerwienienie lub bolesny obrzęk i stwardnienie, a także uczucie ciepła. Jest to wyraz zwykłej reakcji organizmu na szczepionkę. Ponadto w miejscu zaszczepienia może wystąpić swędzenie (ok. 1 do 10 procent przypadków), sporadycznie (0,1 do 1 procenta przypadków) może wystąpić obrzęk przyległych węzłów chłonnych. Bardzo często opisywane są bóle mięśni i głowy, uczucie zmęczenia, dreszcze i gorączka oraz dolegliwości żołądkowo-jelitowe (nudności i wymioty, bóle brzucha). Gorączka i dreszcze mogą występować częściej, jeśli jednocześnie podawana jest 23-walentna szczepionka przeciwko pneumokokom. Niekiedy pojawiają się bóle stawów. Sporadycznie, bezpośrednio po szczepieniu, w ramach psychogennej reakcji na ukłucie igłą (a nawet przed ukłuciem) występują omdlenia, którym w fazie odzyskiwania sił mogą towarzyszyć chwilowe zaburzenia widzenia, parestezje lub mimowolne ruchy (patrz również: „Sposób postępowania po szczepieniu”).

Wymienione reakcje mają z reguły charakter przejściowy oraz ustępują szybko i bez dalszych skutków.

Czy możliwe są komplikacje poszczepienne?

Powikłania poszczepienne, reprezentujące następstwa przekraczające zwykłą wielkość reakcji poszczepiennych i wykazujące znaczny negatywny wpływ na stan zdrowia osoby szczepionej, występują bardzo rzadko. Po podaniu rekombinowanej szczepionki przeciwko półpaścowi, w korelacji czasowej ze szczepieniem rzadko obserwowano objawy skórne, a także reakcje alergiczne, m.in. wysypkę skórnią lub pokrzywkę. Tak jak w przypadku wszelkich innych szczepień, po podaniu tej szczepionki w rzadkich pojedynczych przypadkach nie można wykluczyć natychmiastowej reakcji alergicznej, a nawet wstrząsu.

Porady na temat działań ubocznych udzielane przez lekarza szczepiącego

W uzupełnieniu do niniejszego pouczenia, Państwa lekarz zaoferuje Państwu możliwość odbycia rozmowy wyjaśniającej.

Jeżeli w następstwie szczepienia wystąpią objawy, które przekraczać będą wyżej wymienione szybko ustępujące reakcje miejscowe i ogólne, wówczas oczywiście do Państwa dyspozycji będzie lekarz szczepiący, który udzieli Państwu stosownej porady.

Z lekarzem szczepiącym można skontaktować się pod następującym adresem:

Deklaracja zgody

na przeprowadzenie szczepienia ochronnego przeciwko półpaścowi (herpes zoster) za pomocą szczepionki inaktywowanej

(Do dyspozycji są również formularze z papierem samokopiującym, które zgodnie z niem. ustawą o prawach pacjentów umożliwiają osobom szczepionym lub ich opiekunom prawnym otrzymanie kopii formularza.)

Imię i nazwisko osoby szczepionej _____

data ur. _____

Z treścią pouczenia zapoznałem(-am) się i w rozmowie z moim lekarzem otrzymałem(-am) wyczerpujące wyjaśnienia na temat szczepienia.

- Dalszych pytań nie mam.
- Wyrażam zgodę na zaproponowane szczepienie – szczepionką inaktywowaną – przeciwko półpaścowi.
- Odrzucam szczepienie. Zostałem(-am) poinformowany(-a) na temat możliwych następstw odrzucenia szczepienia.

Adnotacje: _____

Miejscowość, data: _____

_____
Podpis osoby szczepionej

_____
Podpis lekarza

Wykluczenie odpowiedzialności

Oryginalna wersja ulotki informacyjnej (06/2018) została przetłumaczona za uprzejmą zgodą Niemieckiego Zielonego Krzyża (zarejestrowane stowarzyszenie), na zlecenie Instytutu im. Roberta Kocha. Miarodajny jest tekst w wersji niemieckojęzycznej. Nie przyjmujemy odpowiedzialności z tytułu ewentualnych błędów tłumaczenia oraz braku aktualności niniejszego tłumaczenia w przypadku późniejszych nowelizacji oryginału niemieckojęzycznego.

Imię i nazwisko

Szczepienie ochronne
przeciwko półpaścowi
za pomocą szczepionki inaktywowanej

Przed przeprowadzeniem szczepienia należy podać dodatkowo następujące dane:

1. Czy osoba szczepiona jest obecnie zdrowa?

- Tak nie

2. Czy u osoby szczepionej występują jakiegokolwiek znane alergie?

- Tak nie

jeżeli tak, to jakie _____

3. Czy po poprzednich szczepieniach u osoby szczepionej występowały objawy alergiczne, wysoka gorączka lub jakiegokolwiek inne nietypowe reakcje?

- Tak nie

Jeżeli chcą Państwo dowiedzieć się więcej na temat szczepień ochronnych przeciwko półpaścowi, prosimy zwrócić się do lekarza szczepiącego!

Na szczepienie prosimy zabrać ze sobą książeczkę szczepień ochronnych!